

Nr 329.

Av herr **Sundvik**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående statsbidrag till social hemhjälpverksamhet.

I proposition nr 332 angående statsbidrag till social hemhjälpverksamhet har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen, att den statsunderstödda hemhjälpverksamheten organisatoriskt sett skall bygga på medverkan av kommuner och landsting samt, i varje fall tills vidare, stå under tillsyn av socialstyrelsen. Den kommunala ledningen av verksamheten skall i regel ligga i händerna på särskilda hemhjälpnämnder, en i varje kommun, med rätt för kommun att uppdraga de nämnden tillämnade uppgifterna åt någon redan befintlig kommunal nämnd eller styrelse. Inom varje lanstingsområde skall regelmässigt finnas en hemhjälpstyrelse; dock skola landstingen i stället för att utse sådan styrelse kunna överlåta arbetsuppgifterna på någon av landstingens nuvarande organ, varvid i första hand hälsovårdsberedningarna lära komma ifråga. Slutligen skall socialstyrelsen för att kunna utöva den statliga tillsynen av verksamheten till sitt förfogande få dels en hemhjälpkonsulent dels ett rådgivande organ, vari representanter för Centralnämnden för Sveriges hemsysterskolor, Svenska röda korset och Husmödrarnas samarbetskommitté skola ingå.

De skäl, som av föredragande departementschefen i anslutning till uttalanden av 1941 års befolkningsutredning och hörda remissmyndigheter anförts till stöd för att kommunerna skola vara huvudmän för den sociala hemhjälpen, hava synts mig övertygande. Däremot kan jag icke dela departementschefens uppfattning, att det skulle vara nödvändigt eller lämpligt, att landstingen genom särskilda organ hade överinseende över hemhjälpverksamheten inom sina områden. Landstingens medverkan i hemhjälpverksamheten har av departementschefen motiverats med dels deras hittills ådagalagda intresse för verksamheten dels landstingens direkta nytta av en väl utbyggd social hemhjälp, enär kostnader för sjukvård å slutna anstalter, vilka till väsentlig del falla på landstingen, i vissa fall skulle kunna undvikas, om den sociala hemhjälpverksamheten fungerade på åsyftat sätt. Vidare skulle erforderlig samverkan mellan hemhjälp och distriktsvård tryggas, om landstingen medverkade vid uppbyggandet av den sociala hemhjälpens organisation.

De fördelar, som den statsunderstödda hemhjälpverksamheten skulle medföra för landstingen dels ekonomiskt i form av minskade utgifter för

sjukvård å slutna anstalter dels i fråga om distriktsvårdens rationella bedrivande, synas mig vara uppenbara. Enligt min uppfattning motivera de fullt ut, att landstingen ekonomiskt bidra till hemhjälpverksamheten. Föga konsekvent anser jag emellertid det i propositionen upptagna förslaget vara, att landstingsbidrag skulle utgöra villkor för statsbidrag till kommunerna inom vederbörande landstingsområden. Härigenom skulle dessa kunna helt avstängas från möjlighet till bidrag från det allmännas sida. Särskilt obilligt skulle detta verka i fråga om de kommuner, som redan infört verksamheten. De skulle komma i en undantagsställning, som icke på något sätt vore motiverad.

Däremot har jag icke kunnat finna, att de av departementschefen anförda skälen för landstingens medverkan äro av natur att böra föranleda, att landstingen, eventuellt genom särskilda för ändamålet inrättade hemhjälpstyrelser, skulle delta i hemhjälpsens utformning inom sina områden. På denna punkt har styrelsen för Svenska landskommunernas förbund i sitt yttrande över utredningsmännens förslag anfört följande:

»Förbundsstyrelsen är vidare icke övertygad om nödvändigheten med landsting som mellanled mellan primärkommunerna och den föreslagna tillsynsmyndigheten. De uppgifter, som enligt förslaget skulle tillkomma en av landstingen tillsatt hemhjälpstyrelse, torde kunna anförtros tillsynsmyndigheten, när denna enligt förslaget skall hava en konsulent för verksamheten och hemhjälpverksamheten successivt skall införas i kommunerna. Visserligen skulle landstingen genom en sådan anordning icke erhålla något direkt inflytande på hemhjälpverksamhetens organisation och skötsel inom primärkommunerna, fastän de lämnade bidrag till verksamheten, men en sådan anordning komme icke att framstå såsom unik. Förbundsstyrelsen kan exempelvis framhålla, att landstingen hava viss ersättningskyldighet till primärkommunerna enligt 40—42 §§ fattigvårdslagen, utan att denna förpliktelse alltid medför rätt till kontroll av de anordningar, som föranleda förpliktelsen.»

Till vad styrelsen för Svenska landskommunernas förbund sålunda anfört kan jag ge min fulla anslutning. Enligt min uppfattning skulle ett bifall till den kungl. propositionen i denna del leda till en för verksamhetens bedrivande i längden hinderlig överorganisation.

Enligt det kungl. förslaget skulle staten och kommunerna vardera bidra med cirka 40 % av kostnaderna för hemhjälpen, medan landstingen endast skulle bidra med cirka 20 %. Kommunernas bidrag till hemhjälpen har satts så högt som skett med hänsyn till att de äro huvudmän för verksamheten. Otvivelaktigt är emellertid, att dessa bidrag för kommuner med svag ekonomi kunna bliva betungande. Med hänsyn härtill har det synts mig, att, om det i strid mot vad ovan anförts dock skulle anses, att landstingen genom hemvårdstyrelser eller eventuellt andra organ skola taga verksam del i utformandet av kommunernas hemhjälp, landstingen borde bära större andel av kostnaderna för verksamheten än som nu föreslagits. Om en till 30 % förhöjd andel av totala kostnaderna påläggdes landstingen,

synes det mig, att en rättvisare fördelning av dessa kostnader komme till stånd, samtidigt med att en viss utjämning i kommunernas utgifter för ändamålet skulle vinnas.

I. På grund av vad sålunda anförts hemställer jag,

att riksdagen med ändring av vad som i denna del föreslagits i den kungl. propositionen må besluta, att alla landsting obligatoriskt skola lämna bidrag till den statsunderstödda sociala hemhjälpsverksamheten.

II. Vidare hemställer jag, att riksdagen må

Alt. a. med ändring av vad som i denna del föreslagits i den kungl. propositionen besluta, att landstingen icke genom särskilda för ändamålet tillsatta hemhjälpsstyrelser skola taga del i utformandet av kommunernas hemhjälpsverksamhet eller öva inflytande på dennas bedrivande;

Alt. b. därest det i propositionen upptagna förslaget om landstingens medverkan i utformandet av kommunernas hemhjälpsverksamhet skulle bifallas, besluta, att landstingens bidrag till den statsunderstödda hemhjälpsverksamheten skall utgå med cirka 30 % på totala kostnaderna för denna verksamhet.

Stockholm i oktober 1943.

Anders Sundvik.
